

УДК 364.2-056.26:355.01

Гресь В. Д.¹, Серга Т. О.²

¹ студ. гр. СН-215м НУ «Запорізька політехніка»

² канд. соц. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ З БОКУ ДЕРЖАВИ

Повномасштабна війна в Україні не лише змінила геополітичну реальність, а й радикально трансформувала соціальну структуру суспільства. Одним із найбільш драматичних її наслідків стало стрімке зростання кількості осіб з інвалідністю. У цьому контексті соціальна підтримка перестає бути суто елементом соціальної політики і фактично набуває статусу стратегічного напрямку державної діяльності. На моє переконання,

саме через ефективність цієї підтримки сьогодні можна оцінювати реальну спроможність держави відповідати на виклики війни.

Очевидним є те, що традиційна система соціального захисту, сформована в умовах відносної стабільності, виявилася недостатньо адаптованою до нових реалій [2]. Її інструменти часто залишаються формальними і не забезпечують повноцінного відновлення людини. Саме тому соціальна підтримка осіб з інвалідністю внаслідок війни повинна розглядатися не як сукупність окремих виплат чи послуг, а як цілісна система відновлення людського потенціалу, що охоплює фізичний, психологічний і соціальний виміри [1; 5].

Принципово важливим є розуміння, що людина, яка отримала інвалідність внаслідок війни, потребує не лише допомоги, а умов для повернення до повноцінного життя. На мою думку, саме тут криється головна проблема сучасної системи: вона більше орієнтована на компенсацію втрат, ніж на відновлення можливостей. Такий підхід є обмеженим і в довгостроковій перспективі неефективним.

Матеріальне забезпечення, безумовно, є базовою складовою соціальної підтримки. Проте реальна практика показує, що рівень соціальних виплат часто не відповідає фактичним потребам осіб з інвалідністю, особливо з урахуванням витрат на лікування, протезування та тривалу реабілітацію [7]. У результаті формується ситуація, коли задекларовані державою гарантії не забезпечують належного рівня життя, що підриває довіру до соціальної політики загалом.

Особливої уваги потребує реабілітація, яка, на мою думку, має стати центральним елементом системи соціальної підтримки. Йдеться не лише про медичне відновлення, а про комплексний процес повернення людини до активного соціального функціонування. Водночас сучасний стан реабілітаційної інфраструктури в Україні свідчить про її нерівномірний розвиток та обмежену доступність [3; 6], що суттєво знижує ефективність усієї системи підтримки.

Не менш критичним є питання соціальної інтеграції. Формування безбар'єрного середовища та створення реальних можливостей для працевлаштування осіб з інвалідністю повинні розглядатися не як додаткові, а як ключові елементи державної політики [4]. Водночас існуюча практика свідчить про наявність значних бар'єрів – як інституційних, так і суспільних. Це проявляється у складнощах доступу до ринку праці, низькій мотивації роботодавців та збереженні стереотипів щодо осіб з інвалідністю [5].

Загальний аналіз дозволяє стверджувати, що основною проблемою сучасної системи соціальної підтримки є її фрагментарність та недостатня узгодженість. Бюрократичні процедури, розпорошеність функцій між різними інституціями та обмеженість ресурсів створюють ситуацію, коли

людина змушена самотійно долати складну систему отримання допомоги [7]. Такий стан є неприйнятним в умовах війни, коли потреба у швидкій та ефективній підтримці є критичною.

Ключовим напрямом трансформації державної політики має стати перехід до людиноцентрованої моделі соціальної підтримки. Це означає відмову від формального підходу на користь індивідуалізованих рішень, орієнтованих на конкретні потреби людини. Важливими складовими цього процесу є розвиток цифрових сервісів для спрощення доступу до послуг, суттєве посилення реабілітаційної системи, стимулювання зайнятості та послідовне впровадження принципів безбар'єрності [3; 4].

Підсумовуючи, варто наголосити, що соціальна підтримка осіб з інвалідністю внаслідок війни є не лише соціальним обов'язком держави, а й критерієм її цивілізаційного розвитку. Від того, наскільки ефективно буде побудована ця система, залежить не лише якість життя постраждалих осіб, а й рівень соціальної згуртованості суспільства. Саме тому сьогодні необхідні не точкові зміни, а глибока трансформація підходів – від декларативності до реальної дієвості та від формальності до гуманістичної орієнтації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 21. Ст. 252. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12> (дата звернення: 01.04.2026).
2. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 45. Ст. 425. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> (дата звернення: 01.04.2026).
3. Соціальний захист осіб з інвалідністю : сучасний стан та перспективи розвитку. Міністерство соціальної політики України. Київ, 2024. URL: <https://www.msp.gov.ua> (дата звернення: 01.04.2026).
4. Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.04.2026).
5. Бондаренко В. С. Соціальна підтримка осіб з інвалідністю в умовах воєнного стану. *Соціальна робота та соціальна політика*. 2024. № 2. С. 45-52. URL: <https://srsp-journal.org.ua> (дата звернення: 01.04.2026).
6. Кравченко О. П. Реабілітація та соціальна інтеграція осіб з інвалідністю : сучасні підходи. *Вісник соціальних наук*. 2023. № 1. С. 78-85. URL: <https://visnyk-socscience.ua> (дата звернення: 01.04.2026).
7. Лисенко І. М. Державна політика у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні. *Державне управління : удосконалення та розвиток*.

2024. № 6. С. 112-118. URL: <https://www.dy.nayka.com.ua> (дата звернення: 01.04.2026).